משלפו לדידה מקניא. כששוטחין אותה לנגבה תוחבים קנה מבית יד לבית יד וכשנוטלה בשבת ישלפנה מן הקנה ולא הקנה ממנה דלא חזי לטלטולי דלהסקה קאי: **ואם כלי קיואי היא.** קנה של אורגים דתורת כלי עליו שרי: **אליבא דבשרא.** בשר מליח התלוי לייבשו. ומלא החבל קרי תליא: **שרי.** דנאכל מי באומצא: **דכווריי.** אין נאכלין חיין: **באמצע מטה.** שאיש ואשתו רגילין בה ליישן: **לאילו עומד כו'.** דמהרהר: **לזכין אריכא.** אגודה ארוכה של כרוב ארוך ושל כרישין ארוכים: **כישא כי כישא.** שכל אגודות הגפן שוות בעובייין שלכולן מדה אחת לחבל שהוא אגוד בו: **ואורכא ממילא.** כלומר ארכו של זה שהוא ארוך מחבירו הוא משתכר בו: **קניא.** חבילי קנים לעצים: **לא ליכול ירקא.** ירק מי (ג) כרישין לירפו"ל ושחלייס: **משום דגריר ליבא.** ומאכילו לחס הרבה ואין לו: **לא ליבלע בצועי.** מורשיליו"ט בלע"ז. לא יאכל עכשיו מעט פת שימלא לו ולאחר שעה מעט מפני שאין לו דרך שביעה אלא יגרף ויאכל יחד: **מעיקרא.** קודם שנתעשרתי: **עד דשדאי ידי בכולא מנא.** כשהייתי ממשמש בסל ומולא בו פת הרבה הייתי מבדך המוליא: **דליים ליה משחא.** שהיו סכין ידיהן שמן קודם מיס אחרונים להעביר את הזומסא: **במיא דחרילי.** הנקויס יחד וגדל עליהס ירקרוקית עבה ונוחה כשמן: **אוזקא.** לואר: **אלפא מיני בשרא.** יטעוס בו ג' מיני מטעמים שמן וכחוש וגיד הלואר: **מדנהר אבא.** מאותו מקוס שפשתנו יפה: **דמפטיא ליה תריסר ירחי שתא ואנא ערבא.** אני ערב בדבר שתתקייס לו שנה שלימה ותפטיהו שלא יצטרך לקנות חלוק: **ציפא נאה.** כת נאה. ראויה להושיב בעליה בכת נאה: **אציפתא חדתא.** מחלצת חדשה של גמי לא ולחלוחית הגמי מבלה הבגדים: **לאושפיזה.** לפונדקית שלו לא ישלח חלוקו לנכן: **דילמא חזיא בהו.** קרי ומגניא עליה: **לא תיכלון המא באפי גברייכו.** פעמיס תאכל הרבה ותתגנה עליו: **לא תיכלון ירקא בליליא.** מפני ריח הפה: **שיכרא ותמרי.** משלשלין ומביאין לידי הפחה: **היכא דמפני גברייכו.** בגילוי בפניהס בשדות ואפילו שלא בפניהס שמכיר מקומו ומקומכס וממאסתס לו בזוכלו: **לא תימרון מנו.** מי הוא לשון זכר. לא תרגילו לשונכס לדבר עס זכריס: **אלא מני.** מי היא: **נקיט מרגניתא בחדא ידיה וכורא בחדא ידיה.** כשבעליך ממשמש בך להתאוות ליך לתשמיש ואוחז הדדיס בידו אחת והאחרת עד אותו מקוס: **מרגניתא אחוין ליה.** הדדין המגיאי לו שתרבה תאותו ומקוס תשמיש אל תמגיאי לו מהר כדי שיתרבה תאותו וחיבתו ויגטער הדר אחוי ליה: **כורא.** לשון כור לורפין (לעיל דף עח.). לשון אחר בור לשון בור שוחה: **מסניפין.** דקתני אבל נותנין לתוך הכברה: **מתני' גורפין מלפני הפטס.**

אבל באיבום של קרקע דברי הכל אסור. אע"ג דמרבן שרינן לרבי שמעון (לעיל דף לה.)[א] הכא רגילות הוא להתכוין לאשווי גומות וחיישינן טפי שמא יתכוין הקש

[א] משלפו לדידה מקניא שרי קניא ממנה אסור אמר רבא [ב]ואם כלי קיואי הוא מותר אמר רב חסדא [ג]האי [ד]כישתא דירקא אי חזיא למאכל בהמה שרי לטלטולי ואי לא אסיר אמר רב חייא בר אשי אמר רב האי [ג]תליא דבשרא שרי לטלטולי דכווריי אסיר אמר רב קטינא העומד באמצע המטה כאילו עומד בכריסה של אשה ולאו מילתא היא ואמר רב חסדא בר בי רב דזבין ירקא ליזבין אריכא כישא כי כישא ואורכא ממילא ואמר רב חסדא בר בי רב דזבין קניא ליזבין אריכא טונא כי טונא ואורכא ממילא ואמר רב חסדא בר בי רב [ד][דלא נפישא ליה ריפתא] לא ליכול ירקא משום דגריר ואמר רב חסדא אנא לא בעניותי אכלי ירקא ולא בעתידותי אכלי ירקא בעניותי משום דגריר בעתידותי דאמינא היכא דעייל ירקא ליעול בשרא וכווריי ואמר רב חסדא בר בי רב [ה] דלא נפישא ליה ריפתא לא ליבצע בצועי ואמר רב חסדא בר בי רב דלא נפישא ליה ריפתא [ה]לא ליבצע מ"ט [ד]דלא עביד בעין יפה ואמר רב חסדא אנא מעיקרא לא הואי בצענא עד דשדאי ידי בכולי מנא ואשכחי [ביה כל צרכי] ואמר רב חסדא האי מאן דאפשר ליה למיכל נהמא דשערי ואכל דחיטי קעבר משום [ו]בל תשחית ואמר רב פפא האי מאן דאפשר למישתי שיכרא ושתי חמרא עובר משום בל תשחית ולאו מילתא היא [ז]בל תשחית דגופא עדיף ואמר רב חסדא בר בי רב דלית ליה משחא נימשי במיא דחריצי ואמר רב חסדא בר בי רב דזבין אומצא ליזבין אונקא דאית ביה תלתא מיני בישרא וא"ר בר בי רב דזבין כיתוניתא ליזבן מדנהר אבא וניחוורה כל תלתין יומין דמפטיא ליה תריסר ירחי שתא ואנא ערבא מאי כיתוניתא כיתא נאה וא"ר חסדא בר בי רב לא ליתיב אציפתא חדתא דמכליא מאניה וא"ר חסדא בר בי רב לא לישדר מאניה לאושפיזיה לחוורה ליה דלאו אורח ארעא דילמא חזי ביה מידי ואתי למגניא אמר להו רב חסדא לבנתיה תיהוי צניעתן באפי גברייכו לא תיכלון נהמא באפי גברייכו לא תיכלון ירקא בליליא לא תיכלון תמרי בליליא ולא תשתון שיכרא בליליא ולא תיפנון היכא דמפני גברייכו וכי קא קארי אבבא אניש לא תימרון מנו אלא מני נקיט [ח]מרגניתא בחדא ידיה וכורא בחדא ידיה מרגניתא אחוי להו וכורא לא אחוי להו עד דמיצטערן והדר אחוי להו: אין שולין את הכרשינין[ט]: מתני' דלא כי האי תנא דתניא ר"א בן יעקב אומר אין משגיחין בכברה כל עיקר: **מתני'** גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי דברי רבי דוסא וחכמים אוסרין נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: **גמ'** איבעיא להו רבנן ארישא פליגי או אסיפא פליגי או אתרוייהו פליגי ת"ש דתניא וחכמים אומרים [י]אחד זה ואחד זה לא יסלקנו לצדדין אמר רב חסדא מחלוקת באיבום של קרקע אבל באיבום של כלי דברי הכל מותר ואיבום של קרקע מי איכא למאן דשרי הא קא משוי גומות אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר חסדא [יא]מחלוקת באיבום של כלי אבל באיבום של קרקע דברי הכל אסור: ונוטלין מלפני בהמה: תנא חדא נוטלין מלפני בהמה שפיה יפה ונותנין לפני בהמה שפיה רע ותניא אידך נוטלין מלפני בהמה שפיה רע ונותנין לפני בהמה שפיה יפה אמר אביי [יב]אידי ואידי מקמי חמרא לקמי תורא שקלינן מקמי תורא לקמי חמרא לא שקלינן והא דקתני נוטל מלפני בהמה שפיה יפה בחמור דלית ליה רירי ונותנין לפני בהמה שפיה רע בפרה דאית שור שמפטמין אותו גורפין אבוס שלפניו בשבת לתת לתוכו התבן והשעורין ולא יתערב בהן עפרורית ויקוץ במאכלו: **ומסלקין.** תבן [ג] שלפניו לצדדין כשהוא רב כדי שלא ידרסנו ברעי: **וחכמים אוסרים.** מפ' בגמ' אהייא: **ונוטלין מלפני בהמה זו.** שעורין ותבן ונותנין לפני זו ולא אמרינן טלטול דלא חזי הוא אלא ולאי חזי הוא דאין בהמה קלה במאכל הניטל מלפני חבירתה: **גמ' ארישא פליגי.** אגורפין ואסרי לגרוף משום דפעמים שהאבוס של קרקע וקא מכוין לאשווי גומות שלא יפלו השעורים לתוכו: **או אסיפא פליגי.** ומשום דלא חזי שיש בו [ג] שגמאס במדרס רגליו: **פא שמע.** דאתרוייהו פליגי: **אחד זה ואחד זה.** אחד גריפת האבוס ואחד תבן שלפניו לא יסלקנו לצדדין: **של קרקע.** כעין שעושין גדר קטן לפני בהמה ונותנין מאכל לפניה ממנו דאיכא למיחש לאשווי גומות: **מחלוקת באבוס של כלי.** וגזרו רבנן גזרה אטו של קרקע: **שפיר יפה.** לקמיה מפרש: **אידי ואידי.** שתיהן המשניות סבירא להו: **מקמי חמרא לקמי תורא שקלינן.** שאינו מטיל רירין ואין מה שלפניו נמאס ולאוי לתתו לפני שור: **מקמי תורא לקמי חמרא לא שקלינן:**

עין משפט נר מצוה

מא א ב מיי' פכ"ה מהל' שבת הל' יח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שח סעיף טו:

מב ג מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' טז סמג שם טוש"ע שם סעיף כז וכח:

מג ד מיי' פ"ז מהל' ברכות הלכה ג:

מד ה ו מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכד סעיף טו:

מה ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:

תורה אור השלם

1 כִּי תָצוּר אֶל עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ לֹא תַשְׁחִית אֶת עֵצָהּ לְנַדֵּחַ עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר:
דברים כ יט

הגהות הב"ח

(א) [גמ'] דלא נפישא ליה ריפתא (לא ליבצע וכו' יפה) תפ"מ וכ"מ ס"א לא ליבצע בצועי והשאר נמחק וכמי משמע מפרש"י: (ב) רש"י ד"ה לא ליכול ירקא ירק חי. נ"ב עיין פרק כילד מעברין בדף נה במ"ש התוס' בד"ה כל עיר: (ג) ד"ה ויסלק תבן מלפניו לצדדין: (ד) ד"ה אי אסיפא וכו' שיש בו מה שנמאס:

מוסף תוספות

א. מפני שאין השואת גומות פסיק רישיה, ודבר שאין מתכוין מותר. מאירי.

רב נסים גאון

גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי. בגמ' דבני מערבא גרסי מה שהפטם אוכל ומותיר הרעי אוכל.

מסורת הש"ס

(א) [לעיל קיג.], ב) [בערוך איתא הוא], ג) [ע' תוס' לעיל קלט: ד"ה מלא], ד) [ע' תוס' עירובין נה: ד"ה כל עיר וכו' נראה דלא גרסי להך ד' תיובתא], ה) ברכות מו:, ו) [לעיל קכט.], ז) [גיטין איתא], ח) ופירושו ע' בערוך ערך כזר ל"ן, ט) ל"ל וכו',

לעזי רש"י

צירפוי"ל. תמכה. מורשיליוינ"ט [מורשילנ"ט]. אכילה מעט מעט.

רבינו חננאל

משלפה לדידה מקניא. פי' למשוך הבגד ששוטחו בקנה להנגב ונעשה נגוב וישאר הקנה במקומו ולא יטלטלנו מותר, אבל למשוך הקנה מן הבגד ולטלטלו בשבת אסור שהקנה אינו כלי להטלטל בחצר. **אמר רבא ואם כלי קיואי מותר.** פי' אם הוא הבגד שטוח בכלי האורג, וכלי האורג נקראין כלי קיואי, כדאמרינן בפרק ואלו קשרים שחייבין עליהן איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל כלי קיואי מותר לטלטלן בשבת ואפילו כובד העליון וכובד התחתון אבל לא את העמודים. ותוב בעא מיניה ר' יוחנן מרבי יהודה בר ליואי כלי קיואי כגון כובד העליון וכובד התחתון כו'. **האי תלא דבשרא,** פי' יתד של עץ עשוי לתלות בו בשר, ופעמים שתולין בו זוזלתו. אבל העץ [נ"א: החץ] שתולין בו דגים, כיון שהדגים ריחם רע וקשה, אין תולין בו דבר אחר ומסיחין דעתן ממנו, ומוקצה מחמת מיאוס הוא ואסור. **מדנהר אבא.** שם מקום הוא. **ציפיתא חדתא.** פי' מחצלת חדשה. **בורא בחדא ידא,** כגון אבן שאין לה דמים ולא צורך, ומפני שהסתירה מהן נתייקרה בעיניהם ופיסוהו להראותה להן. **מתני' אין שולין את הכרשינין ולא שפין כו'. גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדים כו'.** פי' גורפין המאכל של בהמה מלפני הפטם, ומאכל שאר בהמות מסלקין לצדדין דברי ר' דוסא, וחכמים אוסרין. ואיבעיא לן רבנן אריש פליגי והוא גורפין, או אסיפא פליגי והוא שמסלקין לצדדין. ואמרינן ת"ש וחכ"א אחד זה ואחד זה לא יסלקנו לצדדין, ש"מ רבנן אתרוייהו פליגי. אמר רב חסדא מחלוקת באבוס של כלי, ואפילו בזה חכמים אוסרין, אבל באבוס של קרקע דברי הכל אסור לגרוף.

דאיים לה רירי. ואימאים. והא דקרי לה הכא פיה יפה והכא פיה רע כדמפרש וחזל פיה יפה לדלת ליה רירי פיה רע דלא דייק ואכיל שאוכל קוליס וברקיס: **מתני' הקש שעל המטה.** וסתמא להסקה ומוקלה הוא ובא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא לף ורך לשכב: **לא ינענענו בידו.** דמוקלה הוא: **אבל מנענענו בגופו.** בכתפיו וטלטול מן הלד הוא דלא שמיה טלטול: **או שהיה עליו כר או סדין.** דגלי דעתיה דלקלייה לשכיבה מעתה תורת כלי עליו: **מכבש.** פרש"ח. שני לוחים ארוכים וכבדים וסודרין בגדים על התחתון ומורידין העליון עליו וכובשים את הבגדים על ידי יתדות שיש עמודים קבועין מונקבין בארבע הפיאות של התחתונה והעליונה מונקבת בארבע זויותיה ועולה ויורדת בעמודים וכפי מה שהוא רולה לכבוש מורידה ותוחב יתד בנקב העמוד ואינה יכולה לעלות: **מפירין.** את המכבש שנוטל את היתד והוא ניתר דהיינו לורך שבת שנוטל את הכליס: **אבל לא כובשין.** דהיינו לורך חול: **ושל כובסין לא יגע בו.** מפני שהוא עשוי לתקן הבגדים ותוחבו בחזקה ומיהדק והתרה שלו דומה לסתירה: **גמ' האי פוגלא.** לגון שטומנין בקרקע להתקייס כשבא לחלנו מלמעלה למטה שרי אם היה ראשה מלמעלה ועוקלה מלמטה וחולנה מראשה העבה תחילה ועוקלה נמשך אחריה מותר לפי שהגומא רחבה מלמעלה ואין מזיזין הקרקע כשהוא שומטה אבל אם חולנה מלמטה למעלה שתחתונה נתון למעלה וראש עליונה שהוא עב נתון למטה והוא שומטה מסופה לראשה אסור לפי שהגומא קלרה מלמעלה וכשהוא חולנה מזיז העפר ומטלטלו ואע"ג דטלטול מן הלד הוא שמיה טלטול ואסור: **פגינא דלא כר"ג.** דאילו ממתניתין שמעינן דלא שמיה טלטול דקתני מנענענו בגופו: **מידק.** דייק: **חדא חדא.** לאו טומן הוא אלא כלאחר יד: **דקמשני.** שלא בריחים ושלא במדוכה: **לאחויי ד' אמות.** מיס שעליו: **קא דחי לחו.** את המיס ד' אמות: **אחד זה ואחד זה אסור.** זה משוס בונה וזה משוס אחויי גומות: **אחד זה ואחד זה מותר.** אין דרך מתכוין בכך[ד] וקי"ל כר"ש: **נקורה.** בעץ המוטל על הקרקע [ג]: **אפומא דלחייא.** של מבוי דליכא הכירא: **אודרא.** מוכין שסותמין בהן פי הפך: **שיפא.** פך: **מכסכסו.** מפשפשו: **מבפנים.** דלא מוכחא מילתא לאתחזויי כמלבן ומלבן ממש לא הוי דאין נותן סם מיס: כסכוס דמי למכבש: **אבל לא ישן.** שקולפו והוי ממחק: פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הפלפלין כתבלין על כן נראה לר"י דידע מאי קדרה בעי בשולי אסור במדוך של אבן דלא ידענא כמאן הלכתא ואזלינן לחומרא ולא שייך למימר בשל סופרים הלך אחר המיקל היכא דאם הוא קולא בדבר אחד חומרא הוא בדבר אחר[ב] מיהו במדוך של עץ ממ"ג שרי אפי' במדוכה של אבן כעין שלנו שקורין מורטיי"ר כיון שהמדוך של עץ דלא אסרינן התם היכא דידע מאי קדרה בעי בשולי אלא בלא שיגוי ושומין הנדוכים בי"ט נראה לר"י דשרי אפי' ידע מאי קדרה בעי בשולי לפי שמפיגין טעמן יותר מדאי ושרי מידי דהוי אשחוקו ומבשל דשרי לכ"ע אפילו יודע מאי קדרה בעי בשולי דנראה הוא דהפגת טעם היינו שאם כח התבלין ואינם חדין כל כך ויכול לתקן הדבר כשמרבה התבלין אבל הפגת טעם שומין אין יכול לתקן מידי דהוה אשחוקו ואופה ומבשל וגס[ג] רוח רעה שורה עליהן [נדה יח.] אם דכן מערב י"ט [ה] אפילו במדוך של אבן או של ברזל שרי ועוד דאין נראה שיהו בכלל תבלין דלא מיקרי תבלין אלא ירקות כעין כמון אבל שומין ובצלים אינם בכלל תבלין[ו]: **דילמא אתי לאשווויי גומות.** אע"ג דרבא ס"ל בסוף פ"ב דביצה (ד' כג.) בדבר שאין מתכוין כר"ש גזרינן הכא כשיהא עסוק לקנח רגלו ישכח שבת ויתכוין לאשווויי גומות[ד] כעין שמצינו בפ' בתרא דעירובין (ד' קד.) דנשים המשחקות באגוזים ובתפוחים אסור דילמא אתי לאשווויי גומות כלומר במתכוין שמשכחת שבת מחמת שחוק שלהן: **אודרא אפומא דשישא.** פי' בפ' ח' שרליס (לעיל ד' קיא:) [בד"ה האי מסוכרייתא שם ע"א][ה] : בגמרא

הקש שע"ג המטה. גריס פרק כירה (דף לו:) פי' מה הוא קש[א]: **הני פלפלי מידק חדא בו'.** פירש ר"ת [ב] בשאלתות דרב אחאי בפרשת אמור אל הכהנים מפרש דבי"ט מיירי וקשה לר' דהוה ליה לפרש בהדיא כיון דבמכילתין לא מיירי אלא בשבת ועוד היכי אסר רב יהודה כולי האי בפלפלין הא אפילו מלח שרינא בפ"ק דביצה (ד' יח.) במדוך של עץ אלא נראה לרבי דהכא בשבת אייר ואגב דאייר בטלטול ע"י שינוי מייתי ליה הכא ובכולה שמעתא נמי מייתי מילי דשבת טובא אע"ג דלא שייכן הכא כולי האי אבל בי"ט נראה לר"י דשרי בלא שינוי אפי' במדוך של אבן כשאר תבלין דתנן בפ"ק דביצה (שם) ב"ה אומר תבלין נדוכין במדוך של אבן והמלח במדוך של עץ ואמרי' בגמרא דכ"ע מלח בעי שינוי מ"ט רב הונא ורב חסדא חד אמר כל הקדרות כולן צריכות מלח ואין כל הקדרות צריכות תבלין וחד אמר כולן מפיגין טעמן ומלח אין מפיגה טעמא מאי בינייהו איכא בינייהו דידע מאי בעי בשולי (ד) אי נמי מוריקא פירוש מוריקא אינה מפיגה טעמא למ"ד משוס הפגת טעם אסור ולמ"ד משוס כל הקדרות כו' שרי א"כ פלפלין דהכא נמי שרי דאין כל הקדרות צריכות פלפלין וא"כ (ס"א ואי נמי) למ"ד נמי משוס הפגת טעם פלפלין שרו דצריך לומר נמי שמפיגים טעמם מדלא קאמר איכא בינייהו פלפלין ומיהו אומר רבי דאין זה דקדוק שצריך לפרש שם בע"א דקשיא למ"ד דשרי מוריקא משוס דאין כל הקדרות צריכות מוריקא א"כ יהא מותר לקולרו ולחותכו מן המחובר אע"כ צריך לפרש יש בו הפגת טעם ולא כשאר תבלין להכי שרי למ"ד אין כל הקדרות כו' כיון דאיכא נמי קצת הפגת טעמא והשתא אתי שפיר דלקולר אסור ומהשתא אין ראיה להתיר פלפלין דשמא אין בהם הפגת טעם כלל ומיהו אומר ר"י דע"כ הם מפיגין טעמם דתנן בפ"ב דביצה (ד' כג.) ג' דברים רבי אלעזר בן עזריה מתיר וחכמים אוסרין שוחקין את הפלפלין בריחים שלהן והיכי הוה שרי רבי אלעזר בן עזריה אי לא מפיגין טעמא ואין קברא לומר דבהא פליגי רבי אלעזר בן עזריה ורבנן דמר סבר דמפיגין טעמא ומר סבר אין מפיגין טעמא אלא מדשרי ר' אלעזר בן עזריה ס"מ דמפיגין טעמא ורבנן דאסרי משוס דברחים שלהם מיחזי טפי כי עובדא דחול ועוד תניא בהדיא בתוספתא דביצה בתר

דאית לה רירי והא דקתני נוטלין מלפני בהמה שפיה רע בחמור דלא דייק ואכיל ונותנין לפני בהמה שפיה יפה בפרה דדייקא ואכלה: **מתני'** [ג]**הקש שעל גבי המטה לא ינענענו בידו אלא מנענעו בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו** [ב]**מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו** ר' יהודה אומר אם היה מותר מע"ש מתיר את כולו ושומטו: **גמ'** [ג]**אמר רב נחמן האי פוגלא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסיר אמר רב אדא בר אבא אמרי בי רב תנינא דלא כרב נחמן הקש שע"ג המטה לא ינענענו בידו אבל מנענעו בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו ש"מ** [ג]**ג**[ד]**טלטול מן הצד לא שמיה טלטול ש"מ אמר רב** [ד]**יהודה הני פלפלי מידק חדא חדא בקתא דסכינא שרי תרתי אסיר רבא אמר** [ה]**כיון דמשני אפילו טובא נמי** [ה]**אמר רב יהודה** [ה]**מאן דסחי במיא לינגיב נפשיה ברישא והדר ליסליק דילמא אתי לאתוויי ד' אמות בכרמלית אי הכי כי קא נחית נמי קא דחי כחו ד' אמות ואסיר** [ו]**כחו בכרמלית לא גזרו אמר אביי ואיתימא רב יהודה טיט שע"ג רגלו מקנחו בקרקע ואין מקנחו בכותל אמר רבא מ"ט בכותל לא משום דמיחזי כבונה הא בנין חקלאה הוא אלא אמר רבא** [ו]**מקנחו בכותל ואין מקנחו בקרקע דילמא אתי לאשווויי גומות איתמר מר בריה דרבינא אמר אחד זה ואחד זה אסור רב פפא אמר אחד זה ואחד זה מותר למר בריה דרבינא במאי מקנחי ליה מקנחי ליה בקורה** [ז]**אמר רבא** [ח] [ז]**לא ליתיב אינש אפומיה דליחייא דילמא מיגנדרא ליה חפץ ואתי לאתוויי ואמר רבא** [ח]**לא ליצדד אינש כובא** [ט] **דילמא אתי לאשווויי גומות ואמר רבא** [ט]**לא ליהדוק אינש אודרא בפומא דשישא** [י]**דילמא אתי לידי סחיטה אמר רב כהנא** [יא]**טיט שע"ג בגדו מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ מיתיבי טיט שע"ג מנעלו מגררו בגב סכין** [א] **ושעל בגדו מגררו בצפורן ובלבד שלא יכסכס מאי לאו שלא יכסכס כלל לא שלא יכסכס מבחוץ אלא מבפנים א"ר אבהו א"ר אלעזר אמר ר' יאני מגררין מנעל חדש אבל לא ישן במה**

מזו א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה כב סמג לאוין קפ טושע"ע או"ח סי' שיא סעיף ח:

מזו ב מיי' פכ"ז שם הל' יב סמג שם טושע"ע או"ח סי' שב סעיף ד:

מח ג מיי' פכ"ה שם הל' יד טו סמג שם טושע"ע או"ח סי' שיא סעיף ח:

מט ד מיי' פכ"ח שם הלכה כ סמג שם טושע"ע או"ח סי' שכא סעיף ז:

נ ה מיי' פט"ו שם הל' כב סמג שם טושע"ע או"ח סימן שכו סעיף ז:

נא ו מיי' פכ"ח שם הל' כ סמג שם טושע"ע או"ח סימן שב סעיף ו:

נב ז (מיי' פי"ז שם הל' ז) טושע"ע או"ח סי' שסה סעיף ה:

נג ח טושע"ע או"ח סי' שלו סעיף ד:

נד ט מיי' פכ"ב שם הלכה טו סמג שם טושע"ע שם סי' שב סעיף טו:

נה י מיי' פכ"ב שם הלכה יז סמג שם טושע"ע או"ח סי' שב סעיף ז:

הגהות הגר"א

[א] גמ' ושעל בגדו מגררו בצפורן. נ"ב וכ"ש בגב סכין:

מוסף רש"י

הקש שעל גבי המטה. קש סתמיה לטיעא קלי, לגבנים או להסקה ומוקלה הוא, ואם היה נתון על המטה ולא לשכב עליו ובא בשבת לשכב עליו והולרך לנענעו ולשוטמו לשכיבה שלא יהא לבוז וקשה (לעיל נ.). **לא ינענענו בידו.** שאסור לטלטלו (שם). **אבל מנענענו בגופו.** כלאחר יד (שם). **או שהיה עליו כר** או סדין. שבבר עליו מבעוד יום, אע"פ שלא יחדו לכך ולא חיבבו עליו (שם). **האי פוגלא.** לגון תלוש שהטמינו בארץ ונתגלה ראשו (לעיל קכב.). **מלמעלה למטה שרי.** אם היה העליון שלה למעלה והקלר למטה וכשהוא שולפה חולנה העליון שלה לתחתון שלה ורוחב הלגון למעלה מותר, לליכה טלטול לעפר כלל שהרי נתגלה ראשו (שם). **ממטה למעלה אסור.** שמזיז עפר לפי שהגומא קלרה מלמעלה ורוחב הלגון מלמעלה ומטלטל עפר מן הלד הוא שאינו אוחז בידו ממש (שם). **טלטול מן הצד.** כלאחר יד (לעיל מג.). **אפומא דלחייא.** לחי המתיר במבוי בשבת (ביצה ל.) לפי שאינו ניכר כל כך בין מבוי לרשות הרבים (לקמן קמח:). **דלמא מיגנדרא ליה חפץ.** ברה"ר חוץ לנחי (ביצה ל.). **ואתי לאתוויי.** חפץ המתגלגל חוץ ד' אמות (לקמן קמח:) מתוך שאינו במבוי מקורה להכיר שזה הי"ל חפ הי"ל ומביאו (ביצה ל.).

רב נסים גאון

טיט שעל גבי מנעל איכא חספא דרבא. משכחת לה בפרק כל הכלים ניטלין בשבת [דף קכד] **רבא הוה** קאזיל בריסתקא דמחוזא איתווס מאסניה בטינא, אתא שמעיה שקל חספא וקא מכפר ליה.

דאיים לה רירי. ואימאים. והא דקרי לה הכא פיה יפה והכא פיה רע כדמפרש וחזל פיה יפה לדלת ליה רירי פיה רע דלא דייק ואכיל שאוכל קוליס וברקיס: **מתני' הקש שעל המטה.** וסתמא להסקה ומוקלה הוא ובא לשכב עליו ומנענעו כדי שיהא לף ורך לשכב: **לא ינענענו בידו.** דמוקלה הוא: **אבל מנענענו בגופו.** בכתפיו וטלטול מן הלד הוא דלא שמיה טלטול: **או שהיה עליו כר או סדין.** דגלי דעתיה דלקלייה לשכיבה מעתה תורת כלי עליו: **מכבש.** פרש"ח. שני לוחים ארוכים וכבדים וסודרין בגדים על התחתון ומורידין העליון עליו וכובשים את הבגדים על ידי יתדות שיש עמודים קבועין מונקבין בארבע הפיאות של התחתונה והעליונה מונקבת בארבע זויותיה ועולה ויורדת בעמודים וכפי מה שהוא רולה לכבוש מורידה ותוחב יתד בנקב העמוד ואינה יכולה לעלות: **מפירין.** את המכבש שנוטל את היתד והוא ניתר דהיינו לורך שבת שנוטל את הכליס: **אבל לא כובסין.** דהיינו לורך חול: **ושל כובסין לא יגע בו.** מפני שהוא עשוי לתקן הבגדים ותוחבו בחזקה ומיהדק והתרה שלו דומה לסתירה: **גמ' האי פוגלא.** לגון שטומנין בקרקע להתקייס כשבא לחלנו מלמעלה למטה שרי אם היה ראשה מלמעלה ועוקלה מלמטה וחולנה מראשה העבה תחילה ועוקלה נמשך אחריה מותר לפי שהגומא רחבה מלמעלה ואין מזיזין הקרקע כשהוא שומטה אבל אם חולנה מלמטה למעלה שתחתונה נתון למעלה וראש עליונה שהוא עב נתון למטה והוא שומטה מסופה לראשה אסור לפי שהגומא קלרה מלמעלה וכשהוא חולנה מזיז העפר ומטלטלו ואע"ג דטלטול מן הלד הוא שמיה טלטול ואסור: **פגינא דלא כר"ג.** דאילו ממתניתין שמעינן דלא שמיה טלטול דקתני מנענענו בגופו: **מידק.** דייק: **חדא חדא.** לאו טומן הוא אלא כלאחר יד: **דקמשני.** שלא בריחים ושלא במדוכה: **לאחויי ד' אמות.** מיס שעליו: **קא דחי לחו.** את המיס ד' אמות: **אחד זה ואחד זה אסור.** זה משוס בונה וזה משוס אחויי גומות: **אחד זה ואחד זה מותר.** אין דרך מתכוין בכך[ד] וקי"ל כר"ש: **נקורה.** בעץ המוטל על הקרקע [ג]: **אפומא דלחייא.** של מבוי דליכא הכירא: **אודרא.** מוכין שסותמין בהן פי הפך: **שיפא.** פך: **מכסכסו.** מפשפשו: **מבפנים.** דלא מוכחא מילתא לאתחזויי כמלבן ומלבן ממש לא הוי דאין נותן סם מיס: כסכוס דמי למכבש: **אבל לא ישן.** שקולפו והוי ממחק: פלוגתא דבית שמאי ובית הלל הפלפלין כתבלין על כן נראה לר"י דידע מאי קדרה בעי בשולי אסור במדוך של אבן דלא ידענא כמאן הלכתא ואזלינן לחומרא ולא שייך למימר בשל סופרים הלך אחר המיקל היכא דאם הוא קולא בדבר אחד חומרא הוא בדבר אחר[ב] מיהו במדוך של עץ ממ"ג שרי אפי' במדוכה של אבן כעין שלנו שקורין מורטיי"ר כיון שהמדוך של עץ דלא אסרינן התם היכא דידע מאי קדרה בעי בשולי אלא בלא שיגוי ושומין הנדוכים בי"ט נראה לר"י דשרי אפי' ידע מאי קדרה בעי בשולי לפי שמפיגין טעמן יותר מדאי ושרי מידי דהוי אשחוקו ומבשל דשרי לכ"ע אפילו יודע מאי קדרה בעי בשולי דנראה הוא דהפגת טעם היינו שאם כח התבלין ואינם חדין כל כך ויכול לתקן הדבר כשמרבה התבלין אבל הפגת טעם שומין אין יכול לתקן מידי דהוה אשחוקו ואופה ומבשל וגס[ג] רוח רעה שורה עליהן [נדה יח.] אם דכן מערב י"ט [ה] אפילו במדוך של אבן או של ברזל שרי ועוד דאין נראה שיהו בכלל תבלין דלא מיקרי תבלין אלא ירקות כעין כמון אבל שומין ובצלים אינם בכלל תבלין[ו]: **דילמא אתי לאשווויי גומות.** אע"ג דרבא ס"ל בסוף פ"ב דביצה (ד' כג.) בדבר שאין מתכוין כר"ש גזרינן הכא כשיהא עסוק לקנח רגלו ישכח שבת ויתכוין לאשווויי גומות[ד] כעין שמצינו בפ' בתרא דעירובין (ד' קד.) דנשים המשחקות באגוזים ובתפוחים אסור דילמא אתי לאשווויי גומות כלומר במתכוין שמשכחת שבת מחמת שחוק שלהן: **אודרא אפומא דשישא.** פי' בפ' ח' שרליס (לעיל ד' קיא:) [בד"ה האי מסוכרייתא שם ע"א][ה] : בגמרא

דידע מאי קדרה בעי בשולי אסור במדוך של אבן דלא ידענא כמאן הלכתא ואזלינן לחומרא ולא שייך למימר בשל סופרים הלך אחר המיקל היכא דאם הוא קולא בדבר אחד חומרא הוא בדבר אחר[ב] מיהו במדוך של עץ ממ"ג שרי אפי' במדוכה של אבן כעין שלנו שקורין מורטיי"ר כיון שהמדוך של עץ דלא אסרינן התם היכא דידע מאי קדרה בעי בשולי אלא בלא שיגוי ושומין הנדוכים בי"ט נראה לר"י דשרי אפי' ידע מאי קדרה בעי בשולי לפי שמפיגין טעמן יותר מדאי ושרי מידי דהוי אשחוקו ומבשל דשרי לכ"ע אפילו יודע מאי קדרה בעי בשולי דנראה הוא דהפגת טעם היינו שאם כח התבלין ואינם חדין כל כך ויכול לתקן הדבר כשמרבה התבלין אבל הפגת טעם שומין אין יכול לתקן מידי דהוה אשחוקו ואופה ומבשל וגס[ג] רוח רעה שורה עליהן [נדה יח.] אם דכן מערב י"ט [ה] אפילו במדוך של אבן או של ברזל שרי ועוד דאין נראה שיהו בכלל תבלין דלא מיקרי תבלין אלא ירקות כעין כמון אבל שומין ובצלים אינם בכלל תבלין[ו]: דילמא אתי לאשווויי גומות. אע"ג דרבא ס"ל בסוף פ"ב דביצה (ד' כג.) בדבר שאין מתכוין כר"ש גזרינן הכא כשיהא עסוק לקנח רגלו ישכח שבת ויתכוין לאשווויי גומות[ד] כעין שמצינו בפ' בתרא דעירובין (ד' קד.) דנשים המשחקות באגוזים ובתפוחים אסור דילמא אתי לאשווויי גומות כלומר במתכוין שמשכחת שבת מחמת שחוק שלהן: **אודרא אפומא דשישא.** פי' בפ' ח' שרליס (לעיל ד' קיא:) [בד"ה האי מסוכרייתא שם ע"א][ה] : בגמרא

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' אמר רבא (לא ליתיב אינש) תמ"מ וי"ב גי' אלפסי לא לישתמש אינש וע"ל כדף קמח: (**ב**) שם כובא בארעא דילמ': (**ג**) רש"י ד"ה בקורה וכו' הקרקע הס"ד ואח"כ מ"ה לא ליצדד לא יצדדנה להרוטיבה הס"ד: (**ד**) תוס' ד"ה הני וכו' מאי בעי בשוליה למ"ד משום כל הקדרות כו' אסור ולמ"ד משום הפגת טעם שרי אי נמי מורריקא וכו' א"כ פלפלין נמי שרי דהכא נמי אין כל הקדרות: (**ה**) **בא**"ד מערב י"ט הלכך אפי' נמדוך:

גליון הש"ס

גמ' דילמא אתי לידי סחיטה. עיין לקמן דף קמה ע"א תוס' ד"ה כבפנים וכו' רש"י ד"ה מבפנים וכו' ומלבן ממש לא הוי דאין נותן שם מים. עיין לקמן דף קמז ריש ע"א בכס"י ד"ה מייב חטאת וע"ע:

לעזי רש"י

פרייש"א. מכבש (לגיהוץ בגדים).

מוסף תוספות

א. דקש היינו זנבות השבולים שנשאר בשדה. תוס' לעיל לו: ד"ה מיכה. לאחר קצירה. מי' הר"ן שם. ב. דמר מיקל בחד צד ומר מיקל בחד צד. רא"ש ביצה פ"א אם כיצה פ"ב אם כיצה פ"ג מי' כ"ש. ג. השוחט קלוף שעבר עליו הלילה האוכלו מתחייב בנפשו. רא"ש ביצה פ"א מי' כ"ש. ד. מתי' הר"ן מוסיף: לפי שאדם מחזר אמקום גומא לקנח בו רגליו שהטיט מתקנח שם היטב ומתוך שהוא מקנחו שם חיישינן שמא ישכח ויככן להשוות הגומא. ה. דכי סחיטו ליה מתלבן הבגד קצת והוי מכבס או משום מפרק כמו סוחט זיתים וענבים. תוס' קיש. ד"ה האי מסוכרייתא.

רבינו חננאל

הקש שע"ג המיטה לא ינענענו בידו אבל מנענענו בגופו. אמר רב נחמן האי פוגלא מלמעלה למטה שרי ממטה למעלה אסור. יש מי שאומרים לא יגררה, ויש מי שאומרים מותר לגררה מלמעלה, וכבר פירשנו דברי רב נחמן בפרק כל הכלים. **אמר רב יהודה [הני]** פלפלי [מידק] חדא חדא בקתא דסכינא שרי למידק. פי' ביו"ט, אבל (בלדכן) [כדרכן] אסור דהא אין מפיגין טעמן והוה ליה למידק מעיו"ט. רבא אמר כיון דמשני אפילו טובא. והילכתא כרבא ביו"ט, ויש מי שמתיר כי האי גוונא אפילו בשבת. **טיט שע"ג רגליו.** הילכתא כמר בריה דרבינא דאסר בין בקרקע ובין בכותל ולא שרי אלא בקורה בלבד. **ואמר רבא לא ליצדד אינש כובא בארעא דלא אתו לאשווויי גומות. ואמר רבא לא ליהדוק אינש אודרא בפומיה דשישא דלמא אתי לידי סחיטה.** פי' לא ידחוק אדם מוכין שרריין בפי אשישא, שמא יבא לידי סחיטה. **טיט שעל בגדו** מכסכסו מבפנים ואין מכסכסו מבחוץ או מגררו בצפורן. כיסכסו, כבר פירשנוהו למעלה. **וכל** אלה שאמר רבא אסור אחד שבת ואחד יו"ט לא שנא. **וגירור** מנעל.

קמא: תולין פרק עשרים שבת

במנעל מרופט כו׳ ואם חלצה חליצתה כשרה. וא״ת אמאי גזרינן בפרק מצות חליצה (יבמות דף קב.) מנעל אטו מנעל מרופט כיון דליעבד חליצתה כשרה ואומר ר״י דגזרינן אטו מרופט יותר מדאי שאינו חופה רוב רגלו דאם חלצה בו אין חליצתה כשרה.[א]

מ״ר: **ההיא** דרבי יהודה משום דרבי אליעזר היא. מכאן רמיה דרבי יהודה שרי דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו כמו שפירשתי בסוף פרק במה מדליקין (דף לו: ד״ה הא ר״י):

הדרן עלך תולין

נוטל. רבא כרבי נתן ס״ל. פירש״ בפ׳ המצניע (ה) (לעיל ד׳ לד.):

תינוק מת וכים תלוי בצוארו פטור. דאגב מרריה מבטיל ליה לכים ג״כ תינוק חי הוא צריך לכים לטייל בו התינוק[ב] אבל תינוק מת מה צריך לכים והוי מלאכה שאינה צריכה לגופה[ג] (ג) ופטור שלא הוציא כדרך המוציאין: **אי הכי מאי אירייא אבן אפי׳** דינר נמי. אי אמרת בשלמא דתרוייהו מבטל להו[ד] בין אבן ובין דינר ואין כאן טלטול מוקצה כלל היינו דנקט אבן משום דאי נפיל לא אתי אבוה לאתויי[ה] אבל דינר אי נפיל אתי אבוה לאתויי לא[ו] אלא אי אמרינן דתרוייהו לא בטלי ואפ״ה שרינן איסור מוקצה כשמטלטל התינוק עם האבן משום גיעגועין בדינר נמי ליתסרי דלא שייך למימר דילמא אתי אבוה לאתויי דמאי נפקא לן מינה דהשתא נמי דאיכא איסור מוקצה שרינן ליה משום גיעגועין[ז] ומשני דאע״פ שיש איסור מוקצה כשמטלטל התינוק עם האבן ושרינן ליה משום גיעגועין מיהו יש לנו להחמיר במוקצה יותר כשמטלטלו בידים משמטלטלו אגב תינוק אף על גב דבהיא שעתא נמי איכא מוקצה הלכך גזרינן דילמא נפיל בדינר ואתי אבוה לאתויי.[ח] כך פירש רבינו שמואל: וגשדינהו

במה מגררו א״ר אבהו בגב סכין א״ל ההוא סבא סמי דידך מקמי הא דתני רבי חייא ט)[א]אין מגררין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן [ב]ולא יסוך את רגלו שמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל אבל סך את רגלו שמן ומניח בתוך המנעל או בתוך הסנדל וסך כל גופו שמן ומתעגל ע״ג קטבליא ואינו חושש אמר רב חסדא לא שנו אלא לצחצחו אבל לעבדו אסור לעבדו פשיטא [ג]ותו לצחצחו מי איכא מאן דשרי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב חסדא [ד]לא שנו אלא שיעור לצחצחו אבל שיעור לעבדו אסור ת״ר [ה]לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול [ו]ולא תצא אשה במנעל מרופט ולא תחלוץ בו [ז]ואם חלצה חליצתה כשרה ואין יוצאין במנעל חדש באיזה מנעל אמרו במנעל של אשה תני בר קפרא ל״ש אלא [ח]שלא יצאה בו שעה אחת מבעוד יום אבל יצאה בו מע״ש מותר תני חדא [ט]שומטין מנעל מעל גבי אימום ותניא אידך אין שומטין לא קשיא הא ר׳ אליעזר הא רבנן [י]דתנן מנעל שעל גבי [כ]אימום רבי אליעזר מטהר [ל]וחכמים מטמאים הניחא לרבא [מ]דאמר דבר שמלאכתו לאיסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר שפיר אלא לאביי דאמר [נ]לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור מאי איכא למימר הכא במאי עסקינן ברפוי דתניא רבי יהודה אומר אם היה רפוי מותר טעמא דרפוי הא לא רפוי לא הניחא לאביי דאמר דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור שפיר אלא לרבא דאמר בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר מאי איריא רפוי אפי׳ לא רפוי נמי ההיא דרבי יהודה משום דרבי אליעזר הוא דתניא ר׳ יהודה אומר משום רבי אליעזר אף מעלין את המדומע. אלמא תרומה שנפלה לק׳ של חולין דקי״ל דעולה[ס] מותר להעלותו לאלה תרומה מהן בשבת ויהיו החולין מותרין ולא אמרינן מתקן הוא ובגמרא[ע] מפרש טעמא: **גמ׳ חייב משום כים.** ולא משום תיקון כדמפרש ואזיל משום כים מיהו חייב ולא אמרינן איהו לא מפיק ליה אלא תיקון קא מפיק ליה ולקמיה פריך לה מתניתין: **פטור.** לגמרי כדמפרש ואזיל: **מטה לגבי חי מבטל לה.** להיות טפילה לו שהרי צריך לה: **מלאכה שאינה צריכה לגופה.** ומוליא מת לקובריו מלאכה שא״ל לגופה היא כדאמר בהמצניע[פ] וכיס שהיה תלוי בצוארו לשחק בו אגב מרריה מבטל ליה לגבי תינוק שמת ולא חשיב ליה ההיא שעתא: **והאבן בידו.** מדשרי ליה בטלטול באבר ש״מ דאמאן דנקיט לה איהו לאבן דמי ולגבי כים היכי מחייבת ליה: **בתינוק שיש לו גיעגועין על אביו.** שאם לא יטלנו יחלה ולא העמידו טלטול שלא בידים במקום סכנה ואע״ג דלאו סכנת נפש גמורה אלא סכנת חולי: אמר

במה מגררו. לחדש: **והוא בסוך המנעל.** מפני שהמנעל נהנה ממנו ומלא מעבדו: **מתעגל.** מתגלגל: **קטבליא.** עור שלוק שעושין ממנו משטחות לשלחן ולמטה: **אלא לצחצחו.** לא שנו דמותר לסוך שמן לרגלו ונותנו בתוך המנעל אלא שמתכוין לצחצחו למנעל: **ולצחצחו מי שרי.** במתכוין הא איכא למיגזר אטו לעבדו: **שיעור לצחצחו.** שלא היה כ״כ שמן המיסוף לעור מגופו כדי לעבד לעור אלא לצחצחו ומיהו איהו אפי׳ לצחצח לא מתכוין: **לא יצא.** אדם קטן במנעל שהוא גדול לו משום דנופל מרגלו ואתי לאתויי: **אבל יוצא בחלוק גדול.** דלא נפיל מיניה. ולמיסלף ואתויי לא חיישינן דלא קאי ערוס בשוק: **מרופט.** קרוע מלמעלה דגנאי הוא לה וכי חייכי עלה שלפה ומייתי לה: **ולא תחלוץ בו.** לכתחילה דלאו נעל מעליא הוא: **במנעל חדש.** כדמפרש ואזיל שלא יצאה בו מבעוד יום. ובאשה קיימינן דאשה מקפדת אם אינו מכוון למדת רגלה אבל יצאה בו כבר הכירה בו דמכוון הוא לה אז אינה מקפדת: **אימום.** פורמ״ה: **ר׳ אליעזר מטהר.** אלמא לאו כלי הוא ובשבת נמי אסור לטלטלו: **הניחא לרבא דאמר.** בפ׳ כל הכלים דבר שמלאכתו לאיסור בין שהוא לצורך להשתמש בגופו של כלי בין שאינו צריך אלא למקומו מותר לטלטלו מאחר שתורת כלי עליו שפיר איכא לאוקומי להא דתני שומטין כרבנן דכיון דכלי הוא ואימום נמי כלי הוא ואף על גב דמלאכתו לאימום לאיסור לתקן מנעלין מטלטלין להאי אימום משום לוך מקומו דהיינו מנעל שהאימום נתון לתוכו: **אלא לאביי.** נהי נמי דמנעל שעל האימום לרבנן כלי הוא אימום מיהא מלאכתו לאיסור הוא וזה ששומט ממנו את המנעל אינו צריך לגופו של אימום והיכי מטלטל ליה: **ברפוי.** שהמנעל נשמט מאליו וא״ל לטלטל האימום: **הא לאו רפוי לא.** וע״כ טעמא משום דאימום אסור לטלטל לצורך מקומו: **ה״ג הניחא רבי יהודה משום רבי אליעזר הוא.** כי אמרה ליה ר׳ יהודה לההוא דמפליג בין רפוי לשאינו רפוי אליבא דרבי אליעזר אמר דאמר מנעל שעל האימום לאו גמר כלי הוא כל זמן שמחוסר הוצאה ולענין שבת נמי אסור לטלטלו משום דלאו כלי הוא ואשמעינן דרפוי לאו מחוסר הוצאה הוא ומותר לטלטלו דאילו לרבנן אף על גב דאין רפוי מותר דטעמא דשאין רפוי אסור לרבי יהודה לאו משום אימום הוא אלא משום מנעל גופיה:

הדרן עלך תולין

נוטל. והאבן בידו. בחלר ולא אמרי׳ דמטלטל לאבן: **עם הטהורה.** אגב הטהורה ואגב חולין אבל טמאה באפי נפשה לאו בת טלטול היא: **אף מעלין את המדומע.** סאה תרומה שנפלה לק׳ של חולין דקי״ל דעולה[ס] מותר להעלותו לסאה תרומה מהן בשבת ויהיו החולין מותרין ולא אמרינן מתקן הוא ובגמרא[ע] מפרש טעמא: **גמ׳ חייב משום כים.** ולא משום תיקון כדמפרש ואזיל משום כים מיהו חייב ולא אמרינן איהו לא מפיק ליה אלא תיקון קא מפיק ליה ולקמיה פריך לה ממתניתין: **פטור.** לגמרי כדמפרש ואזיל: **מטה לגבי חי מבטל לה.** להיות טפילה לו שהרי צריך לה: **מלאכה שאינה צריכה לגופה.** ומוליא מת לקובריו מלאכה שא״ל לגופה היא כדאמר בהמצניע[פ] וכיס שהיה תלוי בצוארו לשחק בו אגב מרריה מבטל ליה לגבי תינוק שמת ולא חשיב ליה ההיא שעתא: **והאבן בידו.** מדשרי ליה בטלטול באבר ש״מ דאמאן דנקיט לה איהו לאבן דמי ולגבי כים היכי מחייבת ליה: **בתינוק שיש לו גיעגועין על אביו.** שאם לא יטלנו יחלה ולא העמידו טלטול שלא בידים במקום סכנה ואע״ג דלאו סכנת נפש גמורה אלא סכנת חולי: אמר

מסורת הש״ס

(ה) [תוספ׳ פ״ד], (ו) כלים פכ״ו מ״ד [מהדרין מה.], (ז) [ל״ל אימום וכן הוא בערוך ומפשה דכלים ומפרש״י שבלין], (ח) [לעיל מב.], (ט) [לעיל קכג.], (י) לעיל מז., (כ) לעיל לד. [עיתוסין קג.] יומא סו:, (מ) עיתוסין לז: לעיל לג., (נ) [לעיל קה: וש״נ], (ס) [ערלה פ״ב מ״ח], (ע) [לעיל לד.]

הגהות הב״ח

(ה) תוס׳ ד״ה נוטל וכו׳ בפ׳ המצניע. נ״ב ד׳ לד בד״ה אבל אדם: (ב) ד״ה תינוק וכו׳ אינה צריכה לגופה אי נמי אפי׳ צריך לו פטור שלא הוציא:

גליון הש״ם

גמ׳ ולא יסוך את רגלו שמן. וכן איתא בירושלמי פפ״ח דשביעי׳ לענין שמן שביעית:

לעזי רש״י

פורמ״א. אימום, תבנית.

רבינו חננאל

הלכה כדתני ר׳ חייא אין מגררין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן. ולא יסוך רגלו שמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל, אבל סך את רגלו בשמן ומניחה בתוך המנעל או בתוך הסנדל, וסך כל גופו שמן ומתעגל ע״ג קטבליא, פי׳ ספרה, ואינו חדשש. ואמר רב חסדא לא שנו אלא אם נתן שמן מעט שיעור לצחצחו אבל שיעור לעבדו אסור, לצחצחו אסור וכ״ש לעבדו, וכן הלכה. ת״ר לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול, פי׳ של אדם גדול. ולא תצא אשה במנעל מרופט, [ולא חולצת בו, ואם חלצה חליצתה כשרה] [פי׳ מרופט] רפוי שמשתרבב מן הרגל כמו שאמ(ו)ר [ברזילי הגלעדי] אם יטעום עבדך את אשר אכל ואת אשר אשתה, מיכן ששפתותיהן של זקנים מתרפטות, ואין יכול לקפוץ שפתותיו לטעום החיך המאכל. וכן עוד לא תצא אשה במנעל חדש בשבת אא״כ יצאה בו שעה אחת מבעוד יום. תני חדא שומטין מנעל מע״ג האמום בשבת. אמום זה דפוס של מנעל, ואליבא דרבנן שאומרין מנעל שע״ג אמום כלי הוא ומקבל טומאה. ותניא אידך אין שומטין, הא לרבי אליעזר דאמר מנעל ע״ג אמום אינו כלי ואינו מקבל טומאה דתנן בסדר טהרות בבא בתרא פרק סנדל עמקי וכיס של שנצות מנעל על גבי האמום, ר׳ אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. פי׳ ר׳ אליעזר מטהר סבר מנעל על האמום אינו כלי לפיכך אינו מטמא ובשבת אסור לשומטו, וחכמים שמטמאין סברי מנעל על האמום כבר נגמרה מלאכתו וכלי הוא לקבל טומאה, וכיון שהוא כלי מותר לשומטו בשבת, והלכה כחכמים. ואקשינן עלה הניחא לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור כגון האמום וכיוצא בו מכלי אומנות מלאכה, [בין לצורך גופו] בין לצורך מקומו מותר לטלטלו, שפיר לטעמייהו דרבנן דסברי שומטין מנעל מעל אמום בשבת, אלא (לאביי) [לאביי] דאמר לצורך גופו בלבד שרי, אמום מאי לצורך גופו איכא דשומטין. ומפרקינן הכא במאי עסקינן ברפוי, כלומר מנעל זה רפוי הוא על האמום ואינו צריך להגביהו אלא מושך המנעל מעליו ונשאר האמום

מוסף רש״י

מנעל שעל גבי אימום. אימום שלהם של עור היה כעין מנעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וכו׳ היו עושין המנעלים, כמו שעושין הרלעגים שלנו בדפוס של עץ (סנהדרין סח.). ר״א מטהר וחכמים מטמאים. חכמים אומרים הוא״ל ואינו מתוסר מלאכה לגריכה אומן, שהייתי יכול לסלקו מעל האימום, כגר שם כלי עליו וטמא, וה״א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו (שם).

הדרן עלך תולין

חי נושא את עצמו. ואין בו אלא משום שבת (יומא סז:). **את החי במטה.** ומי לא מיחייב על הוצאתו דהוא מקיל עצמו ונושא עצמו (לעיל צג:). **פטור אף על המטה.** דאוליל ופטור על המי דקי״ל מי עשה את עצמו (ערובין צז:). **מלאכה שאין צריכה לגופה.** כל מלאכה שאינה צריכה אלא לסלקו מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דבטלונו לא בשם לו ולא היה צריך לה, הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר״ש (לעיל צג:).

מוסף תוספות

א. דלא חשיב מנעל אבל הכא אין רובו מרופט ולהכי חליצתה כשרה, אלא דלכתחילה מיהו לא תחלוץ. מיטג״ל. ב. בחוץ, ולשעשועו בו, הו״ל הוצאת הכיס מלאכה הצל״ג. מיטג״ל. ג. ואפי׳ אי הויא מלאכה צל״ג. תוס׳ הרא״ש. ד. לגבי תינוק. תוס׳ הרא״ש. ה. בידיה כיון דחשיב לי׳. מיטג״ל. ו. דהאי טעמא השתא נמי ידעי׳ לה. רשב״ם. ז. וקס״ד דמקשה השתא דכיון דמשום געגועין שרית לי׳, אפי׳ מידי דאית ביה בר״ה חיובי חטאת לא חייש׳ לדלמא נפיל ואתי לאתויי. רשב״ם. ח. ולא שרינן לי׳ משום געגועין. תוס׳ הרא״ש.

רב נסים גאון

תני בר קפרא לא שנו אלא שלא יצאת בו שעה אחת מבעוד יום. בגמ׳ דבני מערבא בפרק במה אשה יוצאה (הלכה ב) ובפרק כל ישראל יש להם חלק (הלכה א) גרסי כמה שיעורו. והכין גרסי לא ילבש אדם מנעלים וסנדלים חדשים אלא אם כן הילך בהן מבעוד יום. כמה יהא הילוכן, בני ביתיה דבר קפרא אמרין (מן דבית רבא דבר קפרא אמרין) מן דבית רבא קפרא עד בית רבה דר׳ הושעיא, צפראי אמרין מכניסתא דבבלאי עד דרתיה דר׳ חמא בר חנינא, טבראי אמרין מן סדרא רבה עד חנותיה דר׳ הושעיא. **הניחא לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר שפיר, אלא לאביי דאמר דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור מאי איכא למימר.** ומשכחת עיקר דיליה בפרק כל הכלים ניטלין בשבת (דף קכג). **סליק פרק רבי אליעזר דתולין פרק עשרים ואחד נוטל אדם את בנו ר׳ יהושע** אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה. פירושו שבעת שיפול חלק אחד תרומה בצ״ט חלקים חולין כולן אסורין לישראל וימכרו לכהן, ואם יפול חלק במאה חלקים מרציאין חלק אחד והשאר מותר לישראל. ותמצא עיקר דבר זה בספרי מכל חלבו את מקדשו ממנו שאם נפל לתוכו הרי זה מקדשו, מיכן אמרו תרומה עולה באחד ומאה. אין לי אלא תרומה טהורה [וכו׳]. ותמצא במשנת תרומות ותוספתא, תרומות מזה הענין הרבה ועיקרו מה שהזכרנו. ובגמ׳ דערלה בפרק ב׳ [ירושלמי שם הלכה א] מניין שהן עולין אמר ר׳ יונה כתיב [במדבר יח] מכל חלבו את מקדשו ממנו, דבר שאתה מרים ממנו שאם יפול לתוכו הרי זה מקדשו, וכמה הוא אחד ומאה. ואיתא נמי בפרק ד׳ דתרומות. התרומה צריך להרים, כמה שהוא במשנה במסכת ערלה בראש פרק ב׳ התרומה ותרומת מעשר של דמאי מצטרפין זה עם זה ואינו צריך להרים וכו׳. וטעמו של דבר לפי שהתרומות והחלה והביכורים הם נכסי כהן וצריך להרים תרומה ויתנה ואם לא ירים ויתן לו הרי זה גוזל ממונו, ואין להם בעלים שראויין להם לפיכך אינו צריך להרים. **רבא כר׳ נתן סבירא ליה דאמר חי נושא את עצמו.** עיקר דבריו של ר׳ נתן בפרק המצניע [דף צד] ר׳ נתן אומר על השחוטין חייב על החיים פטור מפני שהחי נושא את עצמו. **רבא כר׳** שמעון **סבירא ליה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה.** ועיקר דבריו של ר׳ שמעון גם בפרק המצניע [דף צג] דתנן וכן כזית מן המת וכעדשה מן השרץ חייב ור׳ שמעון פוטר. וגרסינן בגמ׳ אמר רבה אמר ר׳ יוחנן ורב יוסף אמר ריש לקיש פוטר היה ר׳ שמעון אף במרציא את המת לקוברו. וכבר פירשנו זה בפרק יציאות השבת.

אפי לאפויי. וטעמא לאו משום טלטול הוא דאפילו לאוחזו בידו והתינוק מהלך ברגליו אסר ליה רבא דילמא נפיל ואתי לאתויי וכיון דלאו סכנת נפש היא לא שרו ליה טלטול: **תניא כוותיה דרבא.** דכי נקט לה עליון כמאן דאפקא תחתון גופיה דמי ומיחייב: **וסנדליו וטבעותיו בידו.** בקומלו שלא כדרך מלבוש: **המוליא אדם וכליו עליו.** מלובש בהן: **וטבעותיו בידיו.** באצבעותיו מדלא תנא בידו כדינקט ריש: **פטור.** דבגדיו בטלי לגביה ועליו הוא פטור כדבי נתן: **ואילו הוליאן כמות שהן.** שהיה אותו עליון אחוז בהן ולא מלובש חייב הוא ושל והיינו כרבא: **תיהוי בללה בסים.** והיא עצמה תיאסר: **מליאה פירות.** דעיקר נעשית בסים לפירות הלכך אהן מיטלטלת אגב כלי ופירות שהוא מותר: **וינינקטיהו בידים.** ילקטם מעל האדן בידיו ויחזירם לכלכלה ויטלטלם ולמה התירו אהן לטלטל אגב כלי ופירות: **בפירות המיטנפין.** בפירות מבושלין ורכין מאד כגון תאנים ותותים וענבים שאם ישליכם לארץ יטנפו: **ולנערינהו נעורי.** עד שיסתלקו הפירות מן האהן לתוך הכלכלה לגדדן וישליך האהן לבדה בנעורתה: **פחותה.** שנפחתים דופנה או שוליה: **וטמאה למעלה.** והוא צריך לטהורה ואינו יכול ליטול הטמאה בידים לפי שהיא מוקלה לפיכך יטלטל הכל עד השלחן וישליך הכל עליו ויטול הטהורה: **לישדיהו.** לארץ כולן: **וינינקטיהו.** לטהורה ביד ויחזירנה לכלכלה: **מפני לגורך גופו.** שצריך לטהורה לגופה לאוכלה הלכך אי לאו דטהורה למטה לא שרו ליה לטלטולי לטמאה אלא שקיל לטהורה וממטי לה לשלחן: **ברייתא לגורך מקומו.** שצריך למקום הכלי וע"כ כולו הוא צריך לסלקו משם ושרו ליה רבנן לטלטל אי אמו אמי: **ומאי דוחקיה כו'.** דאיצטריך למימר לא שנו אלא שהטמאה למעלה לשבקי כדקס"ל בין שהטמאה למעלה בין שהטמאה למטה ולוקמי בצריך למקומו: **אלא לגורך גופו.** שצריך לכך לשכב עליו שם ולא לסלקו לפיכך לא התירו לו ליטלו עם המעות אלא מנערו במקומו אבל צריך למקום הכר מטלטל הכל ביחד: **ומדסיפא לגורך רישא נמי לגורך גופו.** הלכך אי הוה טהורה למעלה לא הוי שרי ליה לטלטולי טמאה כדקתני גבי מעות מנערו ונופלות ומטלטל היתרא לאודיה: **הא קמיפקן.** שמביאה לידי היתר ונגזר ביה אטו תיקון שע"י מלאכה: **כי"א דאמר פרומה.** הואיל וניתנה להעלות אחת שירלה בעינא מחתא כאילו מונחת לבדה ואינה מעורבת הלכך לא קמתקן מידי: **מדמעת.** זה שנפרד משם ואוסר ל"ט של חולין כאילו היא תרומה ודאי: **וחכ"א אין המדומע מדמע.** חולין אחריס אלא לפי חשבון התרומה שבמדומע. כגון אם תחילתו נדמע ס' של חולין ע"י סאה תרומה וחזרה סאה ממנו ונפלה לתוך אחרים לא משבינן תרומה אלא ס' שבסאה זו ומדמע עד ל"ט שכנגדו ואם יש חולין יותר מק' כנגדו עולה: **אימר דשמעת ליה.** לר"א דאמר תרומה כמאן דמחתא בעינא: **לאומרא.** לדמעה כתרומה ודאי: **לקולא.** דלא ליהוי המעלה אותה בשבת כמתקן: **מי אמר.** הא ודאי מתקן הוא ע"כ: **הוא דאמר.** רבי יהודה דמתני' כרבי שמעון דאמר לקולא נמי כמאן דמחתא בעינא דמיא: **למאה.** ורואיה להעלותה ויתבשרו החולין: **עד שנפלה אחרת.** ועכשיו אין בה חולין כדי להעלותה באחד וק': **ר"ש מטיה.** קס"ד משום דס"ל קמייתא כמאן דמחתא בעינא דמיא ונמצאת אחרונה זו נופלת בתוך ק' של חולין: **בטל בק'.** והוו להו ככולהו חולין ומיהו כיון דצריך להעלותה ע"כ המעלה מתקנו: **נותן עיניו.** במדומע בגד זה להעלותו לתרומה ואוכל בגד אחר הלכך הואיל ובגד העלאה מתחיל ואוכל אין תיקון בהעלאתו: והא

מאי איריא אבן אפילו דינר נמי אלמה אמר רבא [א]לא שנו אלא אבן אבל דינר אסור אבן אי נפלה לה לא אתי אבוה לאיתויי דינר אי נפיל אתי אבוה לאתויי תניא כוותיה דרבא [ב]המוציא כליו מקופלים ומונחים על כתפו וסנדליו וטבעותיו בידו חייב ואם היה מלובש בהן פטור [ג]המוציא אדם וכליו עליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו בידיו פטור ואילו הוציאן כמות שהן חייב: כלכלה והאבן בתוכה: ואמאי תיהוי כלכלה בסים לדבר האסור אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן הכא בכלכלה מלאה פירות עסקינן ולישדינהו לפירי ונישדי לאבן [ד]וינינקטינהו בידים כדרבי אלעי אמר רב בפירות המיטנפין [ה]ה"נ בפירות המיטנפין ולינערינהו נעורי [ו]אמר רב חייא בר אשי אמר רבא [ז]הכא בכלכלה פחותה עסקינן דאבן גופה נעשית דופן לכלכלה: [ח]מטלטלין תרומה וכו': אמר רב חסדא לא שנו [ט]אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל ליה לטהורה ושביק ליה לטמאה וכי טהורה למטה נמי לישדינהו ולינקטינהו אמר רבי אלעי אמר רב [י]בפירות המיטנפין עסקינן מיתיבי מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין בין שטהורה למעלה וטמאה למטה בין שטמאה למעלה וטהורה למטה תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא [כ]מתניתין לצורך גופו ברייתא לצורך מקומו מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקמי מתניתין לצורך גופו אמר רבא מתני' כוותיה דייקא דקתני סיפא מעות שעל הכר מנער את הכר והן נופלות ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא לצורך גופו אבל לצורך מקומו מטלטלו ועודן עליו ומדסיפא לצורך גופו רישא נמי לצורך גופו: רבי יהודה אומר אף מעלין לצורך גופו: ואמאי [כא]הא קא מתקן רבי יהודה כר' אליעזר סבירא ליה דאמר תרומה בעינא מחתא [כב]דתנן סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר רבי אליעזר אומר מדמעת כתרומת ודאי וחכמים אומרים [לא]אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון אימר דשמעת ליה לחומרא לקולא מי שמעת ליה אלא הוא דאמר כר"ש כדתנן [גא]מ[סאה תרומה שנפלה למאה ולא הספיק להגביה עד שנפלה אחרת הרי זו אסורה ור"ש מתיר וממאי דילמא התם בהא קמיפלגי דתנא קמא סבר אע"ג דנפלו בזה אחר זה כמאן דנפל בבת אחת דמי והא לחמשין נפלה ולחמשין נפלה ור"ש סבר קמייתא בטיל במאה והא תיבטיל במאה וחד אלא הוא דאמר כרבי שמעון בן אלעזר דתניא ר' שמעון בן אלעזר אומר [ז]נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר ומי סבר ליה כוותיה והא

ונשדינהו לפירי ונשדייה לאבן. ואם תאמר גבי קטן נמי נשדייה לאבן מידו ואמאי צרי לטלטולי עם האבן וי"ל אם ישליכו מידו יפעק התינוק ויבכה וא"ת מ"ש דלא צריכן לטלטל תינוק אלא כשיש לו גיבוגוין תיבטל אבן אגב תינוק כמו שהיא בטלה אגב כלכלה מלאה פירות וי"ל דאינו צריך כל כך טלטול התינוק וא"ת אפילו אין הכלכלה מלאה פירות תיבטל האבן אגבה כי היכי דבטלי בפ"ב דבילה (דף כא:) שיורי הכוס אגב הכוס אי לאו דאיסורי הנאה נינהו וי"ל שאני שיורי דגריעי יותר מדאי ובטלו טפי וכן ל"ל מתוך שמעתא גופה דבילה כמו שפירשתי לעיל בסוף כירה (דף מז. בד"ה הוה): **ונשדינהו לפירי ונשדייה לאבן** בו'. וא"ת מכל מקום מינקטינהו לפירי בידים[א] ויניח האבן בכלכלה והא אמרינן לקמן[ב] לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל ליה לטהורה ושביק ליה לטמאה והיינו על כרחך בידיו דאי אזיק לה בכלי א"כ גם בטמאה למעלה יכול לזורקה בכלי אלא שמע מינה דשקיל לה בידיו[ג] וא"כ הכי נמי לישקלינהו לפירי בידיו וי"ל דמיירי שפי הכלכלה כר הוא ואינו יכול להכניס שם ידיו אי נמי י"ל דהכיא לקמן מיירי בתרומה שהיא בכלים קטנים[ד] בתוך הקופה שאין דרך להניח טמאה וטהורה ביחד אלא בכלים זה בפני עצמו וחז בפ"ע[ה] ולכאי מצי שקיל לטהורה שהיא למעלה בידיו[ו] אבל כלכלה דהכא אין כאן כלים[ז] ולא מצי נקיט להו בידיו פן יפול לארץ[ח] ואסתא לא צריכא לשיוויא קמא דפירות המיטנפין דהא כיון דאבן עצמה הוי דופן לכלכלה אפי' הוי שדי לפירות ולאבן והדר שקיל לפירי ושבק לאבן לא הוי ליה במאי לאמאינהו כיון שהכלכלה פחותה[ט] שהאבן נעשה לה דופן. והא דלא קאמר אלא לפי שלא אחכה אמורא לעיל. א"ג אסתא יש להעמיד נמי בפירות המיטנפין דאל"כ טולל להשליך הסל בקרקע ולהוליך בכלכלה מעט מעט כמה שאוכל להחזיק עד מקום הפחת. מ"ר:

הכא נמי בפירות המיטנפין. וא"ת אכתי יטלם בידו ויניחם בתוך כלי אחר או על גבי טבלא או ע"ג סודר כדמוכח בסמוך גבי תרומה דאמר רב חסדא לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה אבל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל לטהורה ושביק הטמאה ואע"ג דמוקמינן נמי בפירות המיטנפין וי"ל דהתם מיירי כגון שטהורה מונחת בסלים קטנים בפני עצמה וכן הטמאה ואותם סלים מונחים. תוס' הרא"ש. ה. והוו סלים של טהורה למעלה מסלים של טמאה. תוס' הרא"ש. ו. ולהניחם ע"ג קרקע. תוס' הרא"ש. ז. שהפירות והאבן מונחים יחד. תוס' הרא"ש. ח. בהא לא מטרחינן לי' ליקח וכו'. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

משום כיס, תינוק מת וכיס תלוי לו בצוארו פטור. פי' תינוק מת לקברו והכיס עמו, כדאמר ריש לקיש פוטר היה ר' שמעון במוציא את המת לקברו. והילכתא כרבא דקאי כר' שמעון דסבר כל מלאכה שאינה צריכה לגופה שבת פטור. ולא תימא מלאכה צריכה לגופה כגון מר לעשות טס וס"ת להגיהו, אלא אפילו מר לחפוך בו וס"ת לקראות בו, מלאכה שצריכה לגופה היא, וכי לא פטר ר' שמעון אלא מלאכה שאינה צריכה לגופה אבל מלאכה שצריכה לגופה אפילו ר' שמעון מחייב.

ותניא כרבא המוציא כלים מקופלין ומונחין לו על כתיפו וסנדליו וטבעתו בידו חייב, ואם היה מלובש בהן פטור. המוציא אדם וכליו עליו וסנדליו ברגליו וטבעתו בידו פטור, שאילו הוציאן כמות שהן חייב, והילכתא כוותיה. **מתני' מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה.** אוקמה רב חסדא למתניתין הא בשטהורה למטה וטמאה למעלה. ואותבוה הא מטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין, בין טהורה למטה וטמאה למעלה ובין טהורה למעלה וטמאה למטה. ופרקה רב חסדא מתניתין לצורך גופו כדי לאכלו, שאינו מותר לו לטלטלו אלא הראוי לו לאכלו. וברייתא לצורך מקומו שצריך לפנות המקום לבית המדרש או לארוחים שמותר לו לטלטל לצורך מקומו אפילו מה שאינו ראוי לאכילה. **ואמרינן** מאי דוחקיה דרב חסדא לאוקומה למתניתין לצורך גופו. אמר רבא מתניתא קשיתיה, דקתני סיפא מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות, ואוקמה ר' יוחנן לצורך גופו דאי לצורך מקומו אפילו עודן עליו מטלטלן, ואמר רב חסדא לא מוקמינן מתניתין בתרי טעמי ומדסיפא לצורך גופו רישא נמי לצורך גופו. **פיסקא דמתני' ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה.** פי' מדומע, תרומה שנפלה בחולין ודימעה, מעלין אותה אם יש שם מאה ואחד., ואקשינן אמאי והא קא מתקן טיבלא ונמצא עושה מעשה בשבת. ופרקינן ר' יהודה דאמר כי מעלין את המדומע כר' אליעזר סבירא ליה דאמר תרומה בעינא מחתה. פי' תרומה שנפלה בחולין אין מחשבין אותה שנתערבה בכל החולין אלא כאילו נתונה במקום אחד היא, וכשנוטל ממאה ואחד סאין סאה אנו אומרין כי היא היא התרומה. אבל שאר החולין מתוקנין היו מקודם, ולא היה אסור אלא זו הסאה שנוטלה במקום התרומה שנפלה בלבד, דתנן סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר, ר' אליעזר אומר מדומע כתרומה ודאי. פי' סאה תרומה שנפלה לתוך חמשים סאין חולין, ועוד נפלה מאילו החמשים ואחד סאין סאה אחת לששים סאה חולין, ר' אליעזר סבר הכל אסור חמשים הראשונים ששים האחרונים, שאני אומר הסאה של תרומה עצמה היא שנפלה בששים האחרונים לפי שאין המדומע עולה אלא באחד ומאה ואין באחד מהן מאה בעת נפילתה בהן. וחכ"א

מוסף רש"י

מדמעת כתרומת ודאי. שאם נפלה סאה מן המדומע למקום אחר ואין שם מאה סאין לצד סאה זו, טולן אסורין (תמורה יב.). **אלא לפי חשבון.** לפי מה שיש תרומה בסאה זו של דימוע בעינן מאה שיעורין מן החולין, אבל מאה סאין לא בעינן, כגון אם נפלה תחילה סאה של תרומה לתוך כ"ד סאין של חולין, נדמעו ועכשיו כל סאה וסאה שיש שם הוי אחד מכ"ד שנו תרומה, והיינו לוג תרומה בכל סאה וסאה, אם חזרה ונפלה סאה מאותו דימוע לתוך חולין אחרים, אם יש שם שבעים ושבעה לוגין אחרים של חולין מצטרפין עם עשרים ושלשה לוגין חולין שבסאה זו ומבטלין את לוג התרומה (שם).

מוסף תוספות

א. ויניחם בתוך כלי אחר. תוס' הרא"ש. ב. גבי תרומה אמר רב חסדא. תוס' הרא"ש. ג. אע"ג דמוקמינן לה נמי בפירות המטנפים. תוס' הרא"ש. ד. כגון שהטהורה מונחת בסלים קטנים בפני עצמה וכן הטמאה ואותם סלים מונחים. תוס' הרא"ש. ה. והוו סלים של טהורה למעלה מסלים של טמאה. תוס' הרא"ש. ו. ולהניחם ע"ג קרקע. תוס' הרא"ש. ז. שהפירות והאבן מונחים יחד. תוס' הרא"ש. ח. בהא לא מטרחינן לי' ליקח וכו'. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון, פי' סאה שנפלה לחמשים סאין ונפלה מאלו החמשים סאין לפחות מחמשים מדמעת, אבל אם נפלה סאה לששים סאין עולה לפי שאילו היתה סאה במאה סאין ואחת היתה עולה. **וחזרנו עוד להקשות, אימור דשמעת ליה לר' אליעזר שמחשב מכלל נ"א סאין הללו הסאה האחת שנפלה לס' סאין אחרות תרומה כולה, ומדמעת עד מאה ואחת לחומרא, לקולא לתקן בשבת מי שמעת ליה, ולא** עמדה. **ופירקנו** פירוק אחר והוא, ר' יהודה סבר לה כר' שמעון דתנן סאה של תרומה שנפלה למאה חולין ונדמעו, ולא הספיק להגביהה עד שנפלה האחרת הרי זו אסורה, ור' שמעון מתיר. ת"ק סבר כיון שלא הגביהה נמצא שנפלו ב' סאין למאה סאין ואין עולין כי פחות ממאה הן. ור' שמעון סבר מאותה העת שנפלה סאה תרומה למאה חולין הותרו המאה ונשארו חולין בהכשירן, וסאה אחת בתוכן תרומה, התרומה היא אסורה בלבד, וכשנפלה אחר כן עוד סאה אחרת תרומה עליהן, על מאה חולין נפלה ועולה כו'. ופרקינן לה ודברים פשוטין הן. **והדרנן** ומוקמינן ר' יהודה דמתניתין כר' שמעון בן אלעזר דאמר נותן עיניו בצד זה, כלומר מחשב להוציא התרומה מצד זה ואוכל מצד זה, ש"מ כי התרומה מחתא במקום אחד. ואקשינן וכי ר' יהודה כר' שמעון בן אלעזר סבירא ליה